

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ІСТОРІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Музейна педагогіка

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта (Історія)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Історія)
Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	4 рік, VII семестр
Компонент освітньо-професійної програми	вибіркова
Дні занять	
Мова викладання	українська
Консультації	щовівторка 13.30–14.30 (114 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).
Викладач	кандидат педагогічних наук, доцент Кулик Ірина Олександрівна
Контакти	E-mail: E-mail: 22Kulyk@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Музейна педагогіка» охоплює інтегровану систему знань щодо теоретичних та практичних аспектів музейної педагогіки. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів практичних умінь та навичок щодо розширення освітнього простору, розвитку професійного мислення, професійних умінь та навичок для ефективної діяльності у закладах загальної середньої освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є культурно-освітні аспекти музейної комунікації, закономірності, форми, методи, прийоми педагогічної взаємодії в умовах музейного середовища.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:
Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні основи музейної педагогіки.
Змістовий модуль 2. Музейно-педагогічний процес як система.
Змістовий модуль 3. Педагогічна взаємодія в умовах музейного простору.

Метою викладання навчальної дисципліни «Музейна педагогіка» є формування у студентів компетентностей необхідних для забезпечення ефективної педагогічної діяльності в умовах музейного простору, мотивація студентів до професійної діяльності, виховання у студентів

прагнення до набуття нових знань та самовдосконалення впродовж всього життя; залучення студентів до інноваційної педагогічної діяльності.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Шифр Згідно ОПП	Компетентності
ЗК 03	Здатність активно вчитися впродовж життя й оволодівати інноваційними стратегіями навчання.
ЗК 04	Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми.
ЗК 05	Здатність ефективно працювати одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні.
ФК 01	Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.
ФК 03	Володіння основами цілепокладання, планування та організації освітнього процесу, моделювання змісту навчання історії відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.
ФК 05	Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.
ФК 04	Здатність управляти освітніми проєктами, відповідати за прийняття рішень у невизначених умовах та спрямовувати розвиток здобувачів освіти на прогрес і досягнення.
ФК 08	Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Загальнотеоретичні основи музейної педагогіки													
Тема 1. Предмет, мета та завдання музейної педагогіки	14	2	2			10	14	2					12
Тема 2. Історія становлення музейної педагогіки як науки	16	2	4			10	16		2				14
Разом за модулем 1	30	4	6			20	30	2	2				26
Змістовий модуль 2. Музейно-педагогічний процес як система													

Тема 3. Категорії музейної педагогіки	18	2	4			12	18		2			16
Тема 4. Структурні компоненти музейно-педагогічного процесу	12		2			10	12	2				10
Разом за модулем 2	30	2	6			22	30	2	2			26
Змістовий модуль 3. Педагогічна взаємодія в умовах музейного простору												
Тема 5. Педагогічна взаємодія в умовах музейного простору	16	2	4			10	16					16
Тема 6. Музейний урок як форма навчальної діяльності в музейному просторі	14	2	4			8	14		2			12
Разом за модулем 3.	30	4	8			18	30	-	2			28
Усього	90	10	20			60		4	6			80

Тематика практичних занять.

Модуль I

Тема 1. Предмет, мета та завдання музейної педагогіки (2 год.)

План:

1. Об'єкт, предмет, мета музейної педагогіки як науки.
2. Функції музейної педагогіки.
3. Музейна педагогіка в системі наук.
4. Принципи музейної комунікації.

Тема 2. Історія становлення музейної педагогіки як науки (2 год.)

План:

1. Особливості взаємодії музею та закладів освіти в к. XIX – на поч. XX ст.
2. Формування музейно-освітньої традиції у Російській імперії.
3. Розвиток музейно-педагогічної думки у Німеччині.
4. Теоретичні погляди та педагогічна діяльність А. Ліхтварка.
5. Музейно-педагогічна концепція Г. Кершенштейнера.
6. Розробка проблем освітньої діяльності музеїв у США.

Тема 3. Сучасні перспективи розвитку музейно-педагогічного підходу в Україні (2 год.)

1. Історичні моделі культурно-освітньої діяльності вітчизняних музеїв.
2. Етапи розвитку музейної справи в Україні.
3. Перші українські музеї.
4. Музей українських старожитностей імені В.Тарновського Чернігівського губернського земства (нині Чернігівський історичний музей імені В.Тарновського). Історія, перспективи розвитку.

Модуль II

Тема 4. Теоретико-методологічні аспекти музейної педагогіки (2 год.)

План:

1. Музеєзнавчий контекст музейної педагогіки (музеєзнавство, фонди музею, музейна експозиція, класифікація музеїв, напрямки діяльності музеїв).
2. Суттєві ознаки поняття музей, музейна комунікація, музейна культура у музейній педагогіці.
3. Музейний предмет: міждисциплінарні аспекти застосування у взаємодії з відвідувачами.
4. Специфіка педагогічних категорій (педагогічна взаємодія, інтерактивні технології, освітня діяльність, освітній процес, формування особистості) в просторі музею.

Тема 5. Структурні компоненти музейно-педагогічного процесу (2 год.)

План:

1. Принципи та структурні компоненти музейно-педагогічного процесу.
2. Категорії виховання, розвиток, педагогічні умови, закономірності, принципи навчання й виховання в умовах музейного середовища.
3. Суттєві ознаки поняття музейний освітній простір, музейно-педагогічні програми.

Тема 6. Педагогічна взаємодія у музейному просторі (2 год.)

План:

1. Зміст культурно-освітньої діяльності музею.
2. Рівні освоєння музейної інформації: інформування, навчання, розвиток творчих можливостей, спілкування.
3. Базові форми культурно-освітньої діяльності.
4. Академічна і неформальна освіта у просторі музею.
5. Музей і соціум: концепція культурно-освітньої діяльності сучасного музею.
6. Музей і школа: специфіка двох соціокультурних інституцій.

Змістовий модуль III.

Тема 7. Методичні засади організації педагогічного процесу в музейному середовищі (2 год.)

План:

1. Особливості використання методів навчання й виховання в музейному просторі. Дидактичні вимоги.
2. Специфіка музейно-педагогічних методів.
3. Специфіка прийомів педагогічної взаємодії у просторі музею.
4. Музейна експозиція: методичні аспекти роботи.
5. Моделі музейної комунікації.
6. Моделі співробітництва (інтерактивність, комплексність, програмність, трансдисциплінарність).
7. Поняття про музейні педагогічні технології: традиційні, інноваційні, групові, індивідуальні.

Тема 8. Базові форми культурно-освітньої діяльності музею (2 год.)

План:

1. Характеристика та класифікація базових форм культурно-освітньої діяльності музею.
2. Навчальна екскурсія як форма культурно-освітньої діяльності музею. Класифікація навчальних екскурсій.
3. Методичні основи підготовки та проведення навчальної екскурсії.
4. Педагогічні вимоги щодо проведення навчальних занять у музеї. Роль педагога у проведенні музейних занять.

Тема 9. Урок в музеї – сучасний підхід до навчання історії та суспільних дисциплін (2 год.)

План:

1. Музейний урок: мета, завдання, структурні компоненти.
2. Етапи підготовки та специфіка проведення музейного уроку.
3. Психолого-педагогічні особливості учнівської аудиторії. Характеристика програм з історії.

4. Соціально-психологічні особливості студентської аудиторії. Напрями роботи зі студентами в музейному просторі.

Тема 10. Шкільний музей як засіб виховання учнів (2 год.)

План:

1. Організація й напрямки діяльності шкільного музею.
2. Специфічні риси і завдання музею при закладі загальної середньої освіти.
3. Педагогічні умови взаємодії школи і музею.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>;

Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

Закон України “Про музеї та музейну справу” // Урядовий кур’єр. 1995. 17 серпня. С. 8 – 9.

Белофастова Т.Ю. Педагогічні засади діяльності музею як соціально-культурного центру: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2003. 22 с.

Бойко-Гагарін А. Музейний маркетинг: методичний посібник. Київ: НАКККиМ, 2016. 156 с.

Вайдахер Ф. Загальна музеологія : перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. Львів: Літопис, 2005. 632 с.

Великочий В. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв : посібник Івано-Франківськ : Плай. 2005. 64 с.

Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.

Караманов О.В. Основи музейної педагогіки: Метод. вказівки і текст лекцій до спецкурсу. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 66 с.

Медведева Е.Б., Юхневич М.Ю. Музейная педагогика как новая научная дисциплина. Культурно-образовательная деятельность музеев. Москва: ИПРИКТ, 1997. 210 с.

Мазурик З., Артс Г. Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. 223 с.

Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи. Матеріали П’ятої науково-практичної конференції (28–29 вересня 2017 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Київ, 2017. 132 с.

Морозова А. Н. Музейная педагогика : из опыта методической работы: пособие для воспитателей, методистов и родителей. Москва : ТЦ Сфера, 2006. 416 с.

Положення про музеї при дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, які перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України // Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.10.2014 № 1195.

Рутинський М. Музеєзнавство: навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 428 с.

Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД, 2015. 164 с.

Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика : Учебное пособие. Москва : Высшая школа, 2004. 216 с.

Троянская С. Л. Музейная педагогика и ее образовательные возможности в развитии общекультурной компетентности : учебное пособие. Ижевск : Ассоциация “Научная книга”, 2007. 140 с.

Шляхтина Л. М. Основы музейного дела. Теория и практика. Москва : Высшая школа, 2009. 184 с.

Шляхтина Л. М. Музейная педагогика : учебно-методическое пособие для студентов специализации “Музейное дело и охрана памятников истории и культуры”. СПб. : Высшая школа. 2000. 96 с.

Юхневич М. Ю. Музейная педагогика за рубежом: работа музеев с детской аудиторией <http://www.museum.ru/future/imp/edu/child3.htm>

Допоміжна література:

Єршова Л. М. Бібліотеки, музеї та виставки в системі позашкільної освіти на Волині (початок ХХ століття). Музейна справа на Житомирщині: історія, досвід, проблеми: Науковий збірник «Велика Волинь»: праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. Т. 33 / Голов. редактор М. Ю. Костиця. Житомир: Косенко, 2005. 31 – 39 с.

- Караманов О. В. Вищий навчальний заклад у просторі музею: перспективи впровадження інтегрованих курсів. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. Вип. 26. С. 134 – 142.
- Караманов О. В. Метод і прийом локалізації подій в організації практичних занять у музеї. Київ: Фенікс, 2009. С. 404 – 407.
- Караманов О.В. Музей – школа – університет. Освіта та педагогічна наука. 2013. № 4 (159). С. 44 – 49.
- Караманов О. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. Освіта та педагогічна наука. 2012. №3 (152). С. 5 – 12.
- Караманов О. В. “Школа і музей: працюємо разом”: львівський досвід інтегрованих уроків з музейної педагогіки. Історія України. Червень 2010. № 21 (661). С. 13 – 16.
- Караманов О. В. Музей – ВНЗ: принципи побудови інтегрованого заняття. Матеріали звітних наукових конференцій кафедри загальної та соціальної педагогіки. Львів: Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Вип. 10. С. 33 –36.
- Караманов, О. В. Музейна педагогіка в контексті багатокультурного освітнього середовища в Україні. Шлях освіти. 2012. № 2. С. 8 – 11.
- Кобцев К. Інформаційні технології в музеї. Музей: менеджмент і освітня діяльність. Львів: Літопис, 2009. С. 132 – 135.
- Кравченко А. Музеї в навчанні історії: матеріали для вчителя. Історія України. 2013. № 9. С. 15 – 20.
- Медведева І. М. Музейно-педагогічна програма “Музей для студентської молоді” як основа концептуальної моделі діяльності музею вищого технічного навчального закладу: матеріали обл. наук.-метод. конф. Кіровоград, 2008. С. 128 – 134.
- Мінакова Н. Шкільний музей: виховання історією. Шкільний світ. 2013. №3. С. 7–8.
- Пусепліна Н. М. Соціально-педагогічний потенціал музею: історія та перспективи. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія: Педагогічні науки. Полтава, 2005. Вип. 7 (46). С. 189 – 195.
- Пусепліна Н. М. Музейно-педагогічна діяльність у системі підготовки вчителя до виховної роботи. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Серія: Педагогічні науки. Полтава, 2007. Вип. 2 (54). С. 115 – 121.
- Пусепліна Н. М. Конструювання передового педагогічного досвіду у процесі підготовки вчителя до музейно-педагогічної діяльності. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Полтава, 2009. Вип. 1. С. 60 – 65.
- Пусепліна Н. М. Компетентнісний підхід у підготовці майбутнього вчителя до виховної роботи. Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Серія: Педагогічні науки. Полтава, 2007. Вип. 5 (57). С. 291 – 296.
- Рудейчук М. Історія під склом: методичні рекомендації щодо створення музею історії школи у закладі освіти. Шкільний Світ. 2010. № 23. С. 1 – 12.
- Рудейчук М. Організація роботи шкільного музею: збірка методичних матеріалів на допомогу працівнику освіти. Шкільний Світ. 2010. № 21 – 22. С. 3 – 35.
- Салата О. Музей у системі освітнього простору сучасного суспільства. Директор школи. 2012. № 8 (квіт.) С. 41 – 45.
- Снагощенко В. В. Музейно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя історії в контексті інноваційних освітніх технологій. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: матер. міжнар. наук.-практ. конф., (Суми, 17–18 берез. 2009 р.). Суми, 2009. С. 297 – 298.
- Снагощенко В. В. Основні етапи розвитку освітньо-виховних функцій музею. Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. пр. Київ, 2006. Вип. 31. С. 281 – 284.
- Скирда М. Музейне просвітництво: проблеми сьогодення і перспективи на майбутнє. Сучасний музей: між скарбницею та підприємством. Львів, 2008. С. 123 – 125.
- Pater R. Edukacja muzealna w Niemczech / Renata Pater // Edukacja muzealna w Polsce. Sytuacja, konteksty, perspektywyrozwoju. Raport o stanie edukacji muzealnej w Polsce. Warszawa: Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbioryw, Muzeum Pałac w Wilanowie, 2012. S. 187–208.
- Pater R. Muzeum w przestrzeni edukacji otwartej / R. Pater // Biuletyn Programowy NIMOZ. Warszawa, 2012. № 5. S. 18–24.

Шавалда Л. Музейна педагогіка: від традицій співпраці до використання нових педагогічних технологій. Рідна школа. 2014. № 12. С. 52 – 56.

Щербак Д. Розвиток музейної педагогіки. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2010. № 20 (травень). С. 10 – 11.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Закон України «Про музеї та музейну справу» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. <http://www.mon.gov.ua>.

Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.: <http://naqa.gov.ua>

Офіційний сайт ЮНЕСКО: <http://www.unesco.org/>

pidruchniki.ws/pedagogika

<http://www.iteach.com.ua> – український сайт програми Intel «Навчання для майбутнього».

<http://www.intel.com/education/teach> – Intel® Teach to the Future.

<http://thefuture.news/about/> – The Future – освітній ресурс про новітні технології

<https://www.ed-era.com/> – Educational Era

<http://osvita.org.ua> – освітній портал – каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України.

http://pmu.in.ua/museum_pedagogics/e-lib/e-lib/

http://pmu.in.ua/museum_pedagogics/бібліографічний-список-«музейна-пед-2/

http://pmu.in.ua/museum_pedagogics/bibliographic_list_museum_pedagog/

http://pmu.in.ua/category/museum_pedagogics/

http://pmu.in.ua/category/museum_pedagogics/osvitni_programy_muzeiv/

http://pmu.in.ua/category/museum_pedagogics/навчальні-програми-для-гуртків/

http://pmu.in.ua/category/museum_pedagogics/muzeini_expedicii/

http://pmu.in.ua/news/chlahami_chiln_krayeznavstva/

Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. Київ : Академвидав. 2004. 334 с. URL: <https://eltutor.at.ua/Podskazki/Dychkivska.pdf>.

Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: навчальний посібник. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с. URL: <http://library.kr.ua/elib/strelnikov/posibnyk-Strelnikov.pdf>

Дидактичні системи у вищій освіті : навч.-метод. посіб. / авт.-упоряд. І.В. Стражнікова. Івано-Франківськ : НАІР, 2016. 108 с. URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2019/09/Дидактичні-системи-у-вищій-освіті.pdf>

Інновації у вищій освіті: вітчизняний і зарубіжний досвід: навч. посіб./ І.В. Артёмов, І.П. Студеняк, Й.Й. Головач. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2015. 360 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/9701>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Музейна педагогіка» потребує: активної пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти на лекційних заняттях, виконання модульних контрольних робіт (тестових завдань), самостійної роботи, підготовки до практичних занять; роботи з нормативно-правовими документами, критичного опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури. Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, навчанні у співробітництві; плюралізмі думок як важливій основі розвитку критичного мислення студентів.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки, аргументуючи їх знаннями провідних засад організації освітнього процесу;

- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати завдання для самостійної роботи;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів.

Розподіл балів

Види роботи	Модуль 1.	Модуль 2	Модуль 3	Всього
Практичні заняття	15	15	20	50
Модульні контрольні роботи		5		5
Самостійна робота	5	5	5	15
Лекції	2	1	2	5
Залік (захист проєкту)				25
Разом				100